

PESTESSY JÓZSEF

Termini technici in traumatologia Szakkifejezések a baleseti sebészetben

Terminology of the traumatology

I. AXES PRIMARIÍ – FŐTENGELYEK – MAINE AXLES

1. axis longitudinalis (seu axis verticalis) – *a talajra merőleges főtengely* – longitudinal axle (or vertical axle)
2. axis transversalis – *a hossz tengelyre merőleges haránttengely* – transverse axle
3. axis sagittalis – *elülső-hátsó nyílirányú tengely* – sagittal axle

II. PLANI PRIMARIÍ – FŐ SÍKOK – MAINE PLANES

1. planum medianum (seu planum mediansagittale seu symmetricum) – *a hossz tengely és a nyílirányú tengely által meghatározott sík, másnéven: szimmetriás sík* – middle plane (or mediansagittal, or symmetrical plane)
2. planum sagittale (seu planum paramedianum) – *párhuzamos sík, vagy a középsík melletti sík* – sagittal plane (or paramedian plane)
3. planum frontale (seu planum coronale) – *a homlokkal párhuzamos, a mediansíkra merőleges sík* – frontal plane (or coronal plane)
4. planum transversale – *harántirányú sík (merőleges a homloksíkra és a középmelletti síkra)* – transverse plane

III. DIRECTIONES LOCI – TÉRIRÁNYOK – DIRECTIONS OF THE SPACE

1. anterior – *elülső, elől lévő* – anterior (or front)
2. caudalis – *farkvégi; a farkhoz tartozó* – caudal
3. centralis – *középső; a közephez tartozó* – central
4. cervicalis – *nyaki; a nyakhoz tartozó* – cervical
5. coccygealis – *farkcsonti; a farkhoz tartozó* – coccygeal
6. cranialis – *fejvégi; a koponyához irányuló, ahhoz tartozó* – cranial
7. distalis – *végű; a vég felőli; távol a középtől* – distal
8. dorsalis – *háti, a hát felőli; hátsó felszíni* – dorsal
9. externa – *külső; a középtől távolosó* – extern
10. fibularis – *szárkapcsi; a szárkapocs felőli, ahhoz tartozó* – fibular
11. inferior – *alsó; alul elhelyezkedő* – downward (or inferior)
12. lateralis – *szélső; a szélhez tartozó; a középvonaltól távol eső* – lateral
13. lumbalis – *ágyéki; ágyéki irányú; az ágyékhoz tartozó* – lumbar
14. medialis (seu medianus) – *középső; belső; a középrészhez, a középsíkhöz tartozó* – median

15. medius – *középen lévő* – medius16. palmaris – *tenyéri; tenyéri irányú; a tenyérhez tartozó* – palmar17. peripheralis – *távoli; a középponttól távolosó* – peripheral18. plantaris – *talpi; talpi irányú; a talphoz tartozó* – plantar19. posterior – *hátsó; hátsó rész, illetve ehhez tartozó; háti felszíni* – behind (or posterior)20. profundus – *mély; mélyen lévő* – deep (or profundus)21. radialis – *orsócsonti; az orsócsont felőli, illetve ahhoz tartozó* – radial22. rostralis – *csőrirányú; a csőröz tartozó* – rostral23. sacralis – *keresztcsonti; a keresztcsontoz tartozó* – sacral24. superficialis – *felületes; felszínes; közelfekvő; a felszínhez közeli* – superficial25. superior – *felső; fönt lévő* – superior26. thoracalis – *háti; a háthoz közeli; a háthoz tartozó* – thoracal (or thoracic)27. tibialis – *sípcsonti; sípcsont közeli, illetve ahhoz tartozó* – tibial28. ulnaris – *síngcsonti; síngcsont közeli, illetve ahhoz tartozó* – ulnar29. ventralis – *hasi; a has felszínén lévő; a hashoz tartozó* – ventral

IV. MOTIONES ARTICULARES – ÍZÜLETI MOZGÁSOK – JOINT MOTIONS

A) OMUM – VÁLL – SHOULDER

1. motio glenohumeralis – *magának a felkarnak a mozgása* – glenohumeral motion
2. motio scapulathoracalis – *a lapocka és a felkar együttes mozgása* – scapulothoracal motion
3. motio combinata glenohumeralis et scapulathoracalis – *összetett vállmozgás* – combined glenohumeral and scapulothoracal motion
4. abductio humeri – *a felkar távolítása a törzstől* – abduction motion of the arm at the shoulder
5. adductio humeri – *a felkar közelítése a törzs felé* – adduction motion of the arm at the shoulder
6. anteflexio humeri – *a felkar előrehajlítása* – forward flexion
7. retroflexio (extensio) humeri – *a felkar hátrahajlítása (hátrafejtése)* – backward extension
8. flexio horizontalis – *vízszintes síkban a törzs felé közelítés* – horizontal flexion

9. extensio horizontalis – vízszintes síkban a törzshöz viszonyított hátrahajlítás – horizontal extension
10. elevatio omi – a vállöv felfelé mozgása – elevation of the shoulder
11. depressio omi – a vállöv lefelé mozgása – depression of the shoulder
12. rotatio interna – befelé forgatás – inward rotation
13. rotatio externa – kifelé forgatás – outward rotation
14. rotatio interna in abductione – befelé forgatás távolításos helyzetben – inward rotation in abduction
15. rotatio externa in abductione – kifelé forgatás távolításos helyzetben – outward rotation in abduction
16. rotatio interna posterior – befelé forgatás, a kar a törzs mögött – internal rotation posteriorly
17. rotatio interna, humerus apud truncum – befelé forgatás, a kar a törzs mellett – inward rotation with arm at side
18. rotatio externa, humerus apud truncum – kifelé forgatás, a kar a törzs mellett – outward rotation with arm at side

B) CUBITUS – KÖNYÖK – ELBOW

1. flexio cubiti – könyökhajlítás – flexion of the elbow
2. hyperextensio cubiti – túlfeszítés a könyökben, könyöktúlfeszítés – hyperextension of the elbow

C) ANTEBRACCHIUM (cubitus et carpus) – ALKAR (könyök és csukló) – FOREARM (elbow and wrist)

1. pronatio – borintás (befelé fordítás) – pronation
2. supinatio – hanyintás (kifelé fordítás) – supination

D) CARPUS – CSUKLÓ – WRIST

1. flexio carpi (palmarflexio) – csuklójajlítás – palmar flexion
2. extensio carpi (dorsalflexio) – csuklófeszítés – dorsiflexion
3. radialductio – hajlítás az orsócsont felé – radial deviation
4. ulnarductio – hajlítás a singcsont felé – ulnar deviation

E) POLLEX – HÜVELYK – THUMB

1. flexio articulationis interphalangealis – hajlítás a percközi ízületben – flexion at the interphalangeal joint
2. flexio articulationis metacarpophalangealis – hajlítás az alaperc-kézközépcsonti ízületben – flexion at the metacarpophalangeal joint
3. flexio articulationis carpometacarpalis – hajlítás a kéztő-kézközépcsontközi ízületben – flexion at the carpometacarpal joint
4. circumductio rectiangularis – keresztülvitel derékszögben a tenyér síkjára – circumduction of the thumb
5. abductio pollicis – a hüvelyk távolítása – abduction of the thumb
6. adductio pollicis – a hüvelyk közelítése – adduction of the thumb
7. extensio parallela pollicis – hátrafeszítés párhuzamosan a tenyér síkjával – extension of the thumb
8. oppositio pollicis – a hüvelyk szembehelyezkedése (távolítás + befelé forgatás + hajlítás) – opposition of the thumb (abduction + rotation + flexion)

F) DIGITI MANUS – KÉZUJJAK – HANDFINGERS

1. flexio articulationis interphalangealis distalis – hajlítás a távoli percközi ízületben – flexion at the distal interphalangeal joint
2. flexio articulationis interphalangealis proximalis – hajlítás a közeli percközi ízületben – flexion at the proximal interphalangeal joint
3. flexio articulationis metacarpophalangealis – hajlítás a kézközépcsont-alappercközi ízületben – flexion at the metacarpophalangeal joint
4. extensio digiti (id est: extensio articulationis metacarpophalangealis) – ujjfeszítés (azaz: feszítés a kézközépcsont-alappercközi ízületben) – extension of a finger (that is: extension at the metacarpophalangeal joint)
5. hyperextensio articulationis interphalangealis distalis – a távoli ujjpercközi ízület túlfeszítése – hyperextension at the distal interphalangeal joint
6. distentio digitorum manus – ujjterpesztés – finger spread
7. abductio digiti manus – ujjtávolítás a középvonaltól (a harmadik kézsugártól) – abduction of a finger (out of the middle finger)
8. adductio digiti manus – ujjközelítés a középvonalhoz (a harmadik kézsugarhoz) – adduction of a finger (to the middle finger)

G) COLUMNA VERTEBRALIS PARTIS CERVICALIS – A GERINCOSZLOP NYAKI SZAKASZA – CERVICAL SPINE

1. flexio columnae vertebralis partis cervicalis – a nyaki gerinc hajlítása (előre hajlítása) – flexion of the cervical spine
2. extensio columnae vertebralis partis cervicalis – a nyaki gerinc feszítése (hátrahajlítása) – extension of the cervical spine
3. deviatio lateralis dextra – jobbra hajlás – right lateral bend
4. deviatio lateralis sinistra – balra hajlás – left lateral bend
5. rotatio lateralis dextra – jobbra forgatás – right rotation
6. rotatio lateralis sinistra – balra forgatás – left rotation

H) COLUMNA VERTEBRALIS PARTIS THORACOLUMBALIS – A GERINCOSZLOP HÁTI ÉS ÁGYÉKI SZAKASZA – THORACOLUMBAR SPINE

1. flexio columnae vertebralis partis thoracolumbalis – a háti-ágyéki gerinc hajlítása – flexion of the thoracolumbar spine
2. extensio (retroflexio) columnae vertebralis partis thoracolumbalis – a háti-ágyéki gerinc feszítése (hátrahajlítása) – extension (retroflexion) of the thoracolumbar spine
3. deviatio lateralis dextra columnae vertebralis partis thoracolumbalis – a háti-ágyéki gerinc jobbra oldalhajlítása – right lateral bend of the thoracolumbar spine
4. deviatio lateralis sinistra columnae vertebralis partis thoracolumbalis – a háti-ágyéki gerinc balra oldalhajlítása – left lateral bend of the thoracolumbar spine
5. extensio (retroflexio) columnae vertebralis partis thoracolumbalis in positione stante – a háti-ágyéki gerinc feszítése (hátrahajlítása) álló helyzetben – extension (retroflexion) of the thoracolumbar spine in a standing position

6. extensio (retroflexio) columnae vertebralis partis thoracolumbalis in positione cubante – *a háti-ágyéki gerinc feszítése (hátrahajlítása) fekvő helyzetben* – extension (retroflexion) of the thoracolumbar spine in a laying position

7. rotatio columnae vertebralis partis thoracolumbalis – *a háti-ágyéki gerinc forgatása* – rotation of the thoracolumbar spine

I) COXA – CSÍPŐ – HIP

1. flexio articulationis coxae – *a csípőizület hajlítása* – flexion of the hip

2. extensio articulationis coxae – *a csípőizület feszítése* – extension of the hip

3. abductio articulationis coxae – *távolítás a csípőizületben* – hip abduction

4. abductio articulationis coxae in flexione – *csípőtávolítás felhúzott térdekkel* – hip abduction in flexion

5. adductio articulationis coxae – *közelítés a csípőizületben* – hip adduction

6. rotatio articulationis coxae – *forgómozgás a csípőizületben* – hip rotation

7. rotatio interna in articulatione coxae – *befelé forgatás a csípőizületben* – inward hip rotation

8. rotatio externa in articulatione coxae – *kifelé forgatás a csípőizületben* – outward hip rotation

9. rotatio interna in flexione – *befelé forgatás hajlított térdhelyzetben* – inward hip rotation in flexion

10. rotatio externa in flexione – *kifelé forgatás hajlított térdhelyzetben* – outward hip rotation in flexion

11. rotatio interna in flexione et pronus in ventrem – *befelé forgatás hajlított térddel és hasmánt* – inward hip rotation in flexion and on the belly

12. rotatio externa in flexione et pronus in ventrem – *kifelé forgatás hajlított térddel és hasmánt* – outward hip rotation in flexion and on the belly

J) GENU – TÉRD – KNEE

1. flexio genus – *térdhajlítás* – flexion of the knee

2. hyperextensio genus – *túlfeszítés a térdben* – hyperextension of the knee

K) ARTICULATIO MALLEOLARIS – BOKAIZÜLET – ANKLE JOINT

1. flexio pedis (flexio plantaris) – *a láb lefelé hajlítása* – flexion of the foot (plantar flexion)

2. extensio pedis (flexio dorsalis) – *a láb hátrahajlítása* – extension of the foot (dorsiflexion)

L) PES – LÁB – FOOT

a) pars anterior – *elülső rész* – fore part of the foot (motio activa – *cselekvő mozgás* – active motion)

1. inversio (supinatio, adductio et flexio plantaris) – *befelé fordítás (hanyintás, befelé hajlítás és a talp felé hajlítás)* – inversion (supination, adduction and plantar flexion)

2. eversio (pronatio, abductio et flexio dorsalis) – *kifelé fordítás (borintás, kifelé hajlítás és a lábhat felé hajlítás)* – eversion (pronation, abduction and dorsiflexion)

b) pars posterior – *hátsó rész* – hind part of the foot (motio passiva – *szenvedő mozgás* – passive motion)

1. inversio – *befelé hajlítás* – inversion

2. eversio – *kifelé hajlítás* – eversion

M) HALLUX – ÖREGUJJ – BIG TOE

1. flexio in articulatione interphalangeali – *hajlítás a percközi ízületben* – flexion at the interphalangeal joint

2. flexio in articulatione metatarsophalangeali – *hajlítás a lábközépcsont-alappercközi ízületben* – flexion at the metatarsophalangeal joint

N) DIGITI PEDIS – LÁBUJJAK – TOES

1. flexio in articulatione interphalangeali distali – *hajlítás a távoli percközi ízületben* – flexion at the distal interphalangeal joint

2. flexio in articulatione interphalangeali proximali – *hajlítás a közeli percközi ízületben* – flexion at the proximal interphalangeal joint

3. flexio in articulatione metatarsophalangeali – *hajlítás a lábközépcsont-alappercközi ízületben* – flexion at the metatarsophalangeal joint

4. extensio in articulatione metatarsophalangeali – *lábujjfeszítés a lábközépcsont-alappercközi ízületben* – extension at the metatarsophalangeal joint

5. distentio digitorum pedis – *lábujjterpesztés* – toes spread

V. DEFORMITATES POST FRACTURAS – TÖRÉSEK UTÁNI ALAKTALANSÁGOK – DEFORMITIES IN CONSEQUENCE OF FRACTURES

1. status abductus – *a középponttól elirányuló állás* – abducted position

2. status adductus – *a középpont felé irányuló helyzet* – adducted position

3. status angularis – *sarkos helyzet* – angled (angular) position

4. status antecurvatus – *előre hajló helyzet* – bended forward (antecurved) position

5. status anteflectus – *előre hajlott helyzet* – anteflected position

6. status antelocatus – *előre helyezett állás* – antelocated position

7. status arcuatus – *ívelt helyzet* – curved (arcuate) position

8. status compressus – *összenyomott helyzet* – pressed (compression) position

9. status congruens – *egybevágó (egybeillő) helyzet* – compatible (congruent) position

10. status consolidatus – *megszilárdult helyzet* – consolidated position

11. status correctus – *megjavított helyzet* – corrected position

12. status cranialis – *fejvégi helyzet* – cranial position
13. status cum abbreviacione – *rövidülési helyzet* – position with abbreviation
14. status cum antecurvacione – *előrehajló (előrehajlott) helyzet* – position with a forward bend (with antecurvacione)
15. status cum coniectura prospici repositione – *hozzávetőlegesen helyretett állás* – position with an approximate reduction
16. status cum deformitate – *alakeltérési helyzet* – position with deformity
17. status cum diastase – *állás szétvonással* – position with diastasis
18. status cum dyslocatione ad axim – *tengelyeltérési elmozdulásos helyzet* – position with angle displacement
19. status cum dyslocatione ad longitudinem – *hosszirányú elmozdulásos helyzet* – position with longitudinal displacement
20. status cum dyslocatione ad longitudinem et cum contractione – *hosszirányú elmozdulásos helyzet összehúzóással* – position with longitudinal displacement and with contraction
21. status cum dyslocatione ad longitudinem et cum dystractione – *hosszirányú elmozdulásos helyzet széthúzóással* – position with longitudinal displacement and with distraction
22. status cum dyslocatione ad longitudinem et cum impressione – *hosszirányú elmozdulásos helyzet összenyomással* – position with longitudinal displacement and with pression (compression)
23. status cum dyslocatione ad peripheriam – *elmozdulásos és elcsavart helyzet* – position with peripheric displacement
24. status cum dyslocatione ad superficiem – *elmozdulásos helyzet szintbeli eltéréssel* – position with displacement and with deviation of the level
25. status cum dyslocatione et cum abbreviacione – *elmozdulásos és megrövidülési helyzet* – position with displacement and with shortening
26. status cum dyslocatione et cum contractione – *elmozdulásos és összehúzóásos helyzet* – position with displacement and with drawing together (with contraction)
27. status cum dyslocatione et cum dystractione – *elmozdulásos és széthúzóásos helyzet* – position with displacement and with drawing away (with distraction)
28. status cum dyslocatione et cum elongatione – *elmozdulásos és meghosszabbított állás* – position with displacement and with lengthening (with elongation)
29. status cum dyslocatione et cum impressione – *elmozdulásos és összenyomási helyzet* – position with displacement and with impression (impaction)
30. status cum dyslocatione valga – *kifelé irányuló elmozdulásos állás* – position with outward displacement (valgus position)
31. status cum dyslocatione vara – *befelé irányuló elmozdulásos állás* – position with inward displacement (varus position)
32. status cum excurvacione – *kifelé hajló állás* – position with outward bend
33. status cum flexione – *hajlításos helyzet* – bend position (flexion position)
34. status cum inversione – *befelé csavarodó állás* – position with eversion
35. status cum subluxatione – *félficamos helyzet* – position with subluxation
36. status cum torsione – *csavarásos (elcsavarodott) helyzet* – position with torsion
37. status dyslocatus – *elmozdult helyzet* – moved away position
38. status eversus – *kifelé fordult helyzet* – position turned inside out (eversion position)
39. status fixatus – *rögzített helyzet* – stable position (fixed position)
40. status flectus – *elhajlott helyzet (meghajlott állás)* – bending position (flected position)
41. status horizontalis – *vízszintes helyzet* – plane position (horizontal position)
42. status mobilis – *elmozdítható (ingtag) helyzet* – mobile position
43. status perfectus – *tökéletes helyzet* – perfect position
44. status periculosus – *veszélyes helyzet (veszedelmes állás)* – dangerous position (periculous position)
45. status pronatorius – *borintásos (befelé fordított) helyzet* – proned (pronated) position
46. status reclinatus – *hátrahajló helyzet* – reclined position
47. status reponatus – *helyretett állás* – replaced position
48. status retroversus – *visszafordított helyzet* – turned back position (retroversion position)
49. status rotatus – *elforgatott állás* – rotated position
50. status supinatorius – *hanyintásos (kifelé fordított) állás* – supined position
51. status suspensus – *felfüggesztett helyzet* – put off position (suspended position)
52. status transversus – *harántállás* – transverse position
53. status valgus – *kifelé hajló állás* – bent outward position (valgus position)
54. status varus – *befelé hajló állás* – bent inward position (varus position)
55. status verticalis (status perpendicularis) – *függőleges helyzet* – perpendicular position (vertical position)

IRODALOM

- American Academy of Orthopaedic Surgeons: Joint Motion – Method of Measuring and Recording. Chicago, 1965.
- Iversen, Larry, D., Clawson, Kay, D.: Acute Orthopaedic Therapeutics – Second Edition. Little, Brown and Company, Boston, 1982.
- Izbicki, Willy, Neumann, Norbert, Spohn, Heinz: Unfallbegutachtung, 9. bearbeitete und ergänzte Auflage. Walter de Gruyter, Berlin-New York, 1992.
- Pestessy József: De dyslocatione, azaz a/az (törtvég-)elmozdulásról (philológiai eszmefuttatás). A szerző magánkiadása. Budapest, 1990.
- Pestessy József: Fractura cum attributo et cum adverbio (collectio maximalis). A szerző magánkiadása. Budapest, 1999.
- Platzer, Werner: Anatomia I. (SH atlasz). Springer Verlag, Budapest, 1991.